

Jesper Hjarbæk Rasmussen

POLITIKKENS KERNESTOF

Columbus

Men spørgsmålet er, om et meritokrati er et egentligt demokrati. For i et meritokrati er det jo ikke længere hele "folket", der styrer, og styret i sig selv ville miste legitimitet – hvis jeg ikke må stemme, hvorfor skal jeg så acceptere de beslutninger, der kommer fra styret? Inden længe ville "de dumme" melde sig ud af samfundet og nægte at følge de beslutninger, som politikerne og "de kloge" havde taget i fællesskab. Dette ville true hele samfundets sammenhængskraft – styret ville ikke længere repræsentere hele folket, men måske kun en snæver elite af veluddannede.

Deliberativt demokrati

Man kunne også hoppe helt over i en anden grøft og gøre demokrati til noget meget mere nært og vedkommende for den enkelte gennem dialog. Dialogen er det bærende element i det **deliberative demokrati**. I det deliberative demokrati er grundtanken, at den demokratiske og politiske debats hovedfelt består i, at deltagerne argumenterer med hinanden, for på den måde at søge de andres tilslutning til en bestemt holdning eller overbevisning.

Demokratiet skal struktureres således, at en god, fornuftig debat blandt borgerne fremmes mest muligt. For tilhængere af det deliberative demokrati vil det repræsentative demokrati dermed blive forbedret på to måder. For det første skal en bredere og mere oplysende debat resultere i bedre og mere rationelle beslutninger fra magthavernes side. For det andet foreslås det, at en sådan debatkultur vil fremme borgernes argumentationer for deres holdninger, og dette vil igen øge en politisk interesse og evne til fordybning og vække offentlighedens politiske engagement.

Tanken om det deliberative demokrati stammer fra sociologien Jürgen Habermas. Han så forskellige idealer for demokratisk dialog og deltagelse som forudsætning for inddragelse af borgerne i politiske beslutninger. For Habermas skal de deltagende være i stand til, med en forholdsvis høj grad af oplysning, at kommunikere med hinanden, så debatten kan opretholdes og ende med et resultat. Habermas taler i denne forbindelse om **kommunikativ rationalitet**, det vil sige en fri samtale og kommunikation orienteret mod gensidig forståelse og frivillig anerkendelse af saglige argumenter.

Samtidig er det, ifølge Habermas, vigtigt, at der er lige og fri adgang til debatten. Ligeledes skal debatten opfylde nogle præmisser, som sikrer, at alle har mulighed for at fremsætte synspunkter og argumenter. Det skal være en debat og en forsamling præget af, hvad Habermas kalder en **kommunikativ handling**. Det er handlinger, der for det første igennem offentlig dialog og debat søger at skabe fælles forståelser på områder, og for det andet er en debat, hvor deltagerne anerkender, at de har nogle fælles forpligtelser. For Habermas er kommunikative handlinger fællesskabsdannende. På den måde vil det bedste argument vinde og ikke det argument, der har flest ressourcer bag sig.

▲ Det årlige folkemøde på Bornholm ses af nogle som en form for deliberativt demokrati.

Nu skulle man tro, at det deliberative demokrati i praksis vil være endog meget svært at føre ud i livet. Men faktisk er det en demokratiform, der i Danmark også bliver forsøgt. I april 2011 lancerede den daværende indenrigsminister Bertel Haarder en dansk kopi af den svenske politikfestival Almedalsugen. Den blev døbt Folkemødet og er siden blevet afviklet i Allinge i juni. På dette folkemøde deltager statsministeren og en række ministerkolleger, partiledere og andre folketingsmedlemmer, et væld af EU-parlamentarikere og lokalpolitikere på alle niveauer, interesseorganisationer og græsrodsbevægelser, og desuden medierne. Formålet med Folkemødet på Bornholm er netop at fremme dialogen i demokratiet. Omvendt er Folkemødet på Bornholm de senere år blevet kritiseret for mere at være en drukfestival for medie-, kultur- og politik-personligheder. Det er nemlig både svært og dyrt for den helt almindelige vælger at komme til Bornholm under Folkemødet. Hvorvidt Folkemødet på Bornholm bliver en udlevelse af Habermas' deliberative demokrati, må stå i det uvisse. Men mødet viser, at demokrati sagtens kan ændre sig med årene.

Folkemødet til trods, som det fremgår af figur 11.4 (se opgave 11.3 side 142) så mener danskere i overvejende grad politikerne gennemgående tager for lidt hensyn til, hvad vælgerne mener.

Tabel 11.1 Vælgerens tilfredshed med det danske demokrati. 2019. Absolutte tal

EMPIRI

Hvor tilfreds er du alt i alt med den måde, demokratiet fungerer på i Danmark?							
	Meget tilfreds	Ret tilfreds	Ikke særlig tilfreds	Slet ikke tilfreds	Ved ikke	Vil ikke svare	Total
Hvad var din husstandsindkomst i 2018 før skat og andre fradrag (bruttoindkomst)?							
0-99.999 kr.	2	12	6	4	4	2	30
100.000-149.999 kr.	5	38	12	7	5	3	70
150.000-199.999 kr.	13	48	16	4	4	3	88
200.000-299.999 kr.	29	137	45	14	10	7	242
300.000-399.999 kr.	45	179	57	27	13	5	326
400.000-499.999 kr.	60	203	58	28	14	8	371
500.000-599.999 kr.	55	200	47	11	19	10	342
600.000-699.999 kr.	49	208	56	22	16	8	359
700.000-799.999 kr.	61	214	56	14	9	4	358
800.000-899.999 kr.	52	164	44	11	12	5	288
900.000-999.999 kr.	32	117	23	8	8	4	192
1.000.000-1.199.999 kr.	41	104	32	12	3	3	195
1.200.000-1.499.999 kr.	19	60	17	5	0	0	101
1.500.000 kr. og derover	19	48	10	2	2	0	81
Ved ikke	16	114	26	6	26	14	202
Ønsker ikke at oplyse	71	305	82	32	45	53	588
N=	569	2151	587	207	190	129	3833

Kilde: Surveybanken.dk

ære endog
n, der i
e inden-
estival Al-
t i Allinge i
nisterkol-
parlamenta-
og græs-
t på
r Folkemø-
druk-fe-
både svært
der Fol-
if Haber-
at demo-

1.3 side
nde tager